

LAUDATIO FRUINPRIJS 2017

Geachte collega's en studenten,

De Leidse afstudeerscriptie is voor de meeste studenten de bekroning van vier, vijf of soms zes jaar werk – een periode waaraan jullie vandaag beginnen. We reiken de prijs dan ook vandaag uit om jullie voorbeelden te laten zien van waar je naartoe werkt. De Fruin prijs wordt sinds 1989 uitgereikt, vandaag dus van de 29ste keer, en is genoemd naar Robert Fruin, een van de grondleggers van de geschiedwetenschap in het Nederland van de 19^e eeuw en hoogleraar Vaderlandse Geschiedenis hier in Leiden. De winnaar van de Fruin prijs is altijd een historicus die gekenmerkt wordt door een grote gedrevenheid: daarvan getuigt het feit dat relatief veel winnaars een promotietraject ingaan – in Leiden of daarbuiten – en dat er zodoende een heel aantal eerdere winnaars nu als collega's in de zaal zitten: uit recente jaren bijvoorbeeld Stefan Penders en Esther Zwinkels.

Docenten dragen dan ook de allerbeste scripties voor die door hen begeleid zijn in het kader van de Geschiedenis master, onderzoeksmaster of van het Europaeum programma. De jury selecteert uit die voordrachten de winnaar van de Fruin prijs: behalve 'eeuwige roem' bestaat de prijs ook uit een oorkonde en een geldbedrag. De jury bestond dit jaar uit Felicia Rosu (van de sectie Algemene Geschiedenis), Bart van der Boom (van de sectie Vaderlandse Geschiedenis), en mijzelf, Kim Beerden (van Oude Geschiedenis).

De beste scripties combineren bronnen met theorie, en dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. In het jullie inmiddels bekende Leidse tijdschrift voor historici, Leidschrift, heeft een welbekende emeritus hoogleraar eens zijn eeuwige streven beschreven: hij wil een kruising tussen een rups en een vlinder te zijn. Wat betekent dit nu? De rups is een feitenverslinder, een bronnenvreter; de vlinder een theoreticus die overal boven fladdert. De historicus die het ambachtelijke bronnenwerk kan combineren met een uitdagende methodologische aanpak of zelfs het bouwen aan bestaande theorie, diegene combineert de rups en de vlinder. Dat zo goed mogelijk doen – zou het streven moeten zijn voor studenten, maar dat blijft het dus ook voor hoogleraren. Wat ieder van deze scripties laat zien is een buitengewoon opvallend talent, voor het combineren van de rups en de vlinder, plus: een zeer grote dosis hard werk.

De jury beoordeelde maar liefst negen uitmuntende scripties. Ze zijn vlot geschreven en inhoudelijk origineel, methodologisch onderbouwd, relevant, en gebaseerd op grote kennis van de bronnen. De onderwerpen beslaan meer dan 2500 jaar van de geschiedenis en nemen ons mee naar zeer verschillende maatschappijen – van de Griekse oudheid naar het Nederland van Pim Fortuyn. De auteurs zijn dan ook afgestudeerd in alle van de studierichtingen waarin je in Leiden kunt afstuderen. Maar welke was nu de scriptie van het jaar?

Ik zal in chronologische volgorde een korte opsomming te geven van de acht genomineerde studenten en de door hen behandelde thema's, om ten slotte in niet-chronologische volgorde uit te komen bij de winnaar van de Fruin prijs 2017.

Jasper Verplanke (Kim Beerden) bespreekt in zijn scriptie **The Function of the Night in Ancient Greek Religion. An Exploration of the Ancient World Between Dusk and Dawn**, de verbanden tussen de antieke religie en de nacht. Zijn aanpak bij de bestudering van dit zeer nieuwe onderwerp binnen de studie van de oudheid vonden we ambitieus en inventief. De lezer wordt benieuwd gemaakt naar vervolgonderzoek.

Victor Olcina Pita (Louis Sicking) bespreekt internationale handelsnetwerken in Valencia, waarbij hij bronnen gebruikt die wel bekend waren, maar waarvan niemand er nog aan gedacht had ze op deze manier te gebruiken. De systematische scriptie die een breed thema illustreert door zeer specifieke bronnen te gebruiken is getiteld: **Enforcing Contracts for Valencian Commerce: the Institutional Foundations of International Trade in the First Half of the Fifteenth Century.**

Het functioneren van het Heilige Romeinse Rijk en de *Reichshofrat* staat centraal in de scriptie van **Quinten Somsen (Jeroen Duindam)**, getiteld: **Prussia's Franconian Undertaking. Dynasty, Law and Politics in the Holy Roman Empire (1703-1726).** Quinten verzorgt een zeer overtuigende analyse van de constitutionele cultuur en de manier waarop het individu aan deze context gebonden was.

Nu gaan we met **Pieter van Huis (Henk Kern)** naar de 20ste eeuw: deze scriptie is een indrukwekkend en zeer goed geschreven onderzoek waarin hij wijdverspreide bestaande ideeën over een voor onafhankelijkheid vechtend Tsjetsjeens volk bijstelt. Dat doet hij door niet of nauwelijks eerder gebruikte Russische en Duitse bronnen te bestuderen. De titel van de scriptie is **Mountain Bandits and Forest Outlaws. The Chechens and Ingush under Soviet Rule, 1918–1944**

De volgende scriptie gaat over restitutie na de Tweede Wereldoorlog en is geschreven door **Hans Wallage (Irial Glynn)**. **'The Battle for Restitution and Compensation'. A Case Study about the Restitution Claims of Six Jewish Companies in Amsterdam after the Second World War** overtuigde de jury door het pleidooi waar het relevantie en valorisatie van het onderwerp betreft. Het wordt duidelijk gemaakt dat we niet één uitspraak kunnen doen over de restitutie maar dat we naar de individuele casus moeten kijken.

Sina Talachian (Herman Paul) schreef de buitengewoon doorontwikkelde scriptie **The Invention of the Marxist Historian. A History of the Communist Party Historians' Group, 1946-1956.** Sina is conceptueel bijzonder goed onderlegd en gebruikt de theorie om over een aantal marxistische historici te analyseren wat hun 'persona' was of waar dat uit bestond – zowel het academische deel van hun leven als privé. Welke keuzes maakten zij en hoe hing dit samen met hun gedachtengoed over wat een historicus is of moet zijn?

De volgende scriptie neemt ons mee naar de 21ste eeuw: **Leon van Amsterdam (Marion Pluskota)** schreef **'The Whole Burden of Civilisation Has Fallen upon Us'. The**

Representation of Gender in Zombie Films, 1968-2013. Leon bespreekt een aantal zombie films als bronnen - dat doet hij op een heel gedetailleerde manier. Hij maakt heel helder dat juist dit genre film bij uitstek geschikt is om te onderzoeken hoe gedachten over gender zich vanaf 1968 ontwikkelden.

Dan schreef **Kevin Beenhouwer** (Henk te Velde) **De homoseksualisering van Nederlandse identiteit** waarin hij overtuigend de transformatie van Nederlandse nationale identiteit in relatie tot houdingen over homoseksualiteit, analyseert, en wel tussen 1990 en 2002. In die periode neemt hij dan specifiek het gedachtengoed van Pim Fortuyn en de invloed daarvan. Hij laat deze ontwikkeling met de nodige bronkritiek en met duidelijk gevoel voor de problemen zien.

De negende, en laatste scriptie, en ook de winnaar van de Fruin prijs gaat over culturen van rekenschap in het Noordwest Europa van de late Middeleeuwen en is getiteld: **Comparative Cultures of Accountability. The Scottish Exchequer and the Audit Chamber of Holland between 1477 and 1515.**

De scriptie heeft gewonnen vanwege de manier waarop dit, wellicht in eerste instantie droog aandoende onderwerp, relevant wordt gemaakt en tot leven gebracht wordt. De auteur vertelt ons over het belang van rekenschap afleggen in onze huidige samenleving: denk aan Fred Teeven en de bonnetjes, maar ook de steeds voortschrijdende ideeën over transparantie – en daarmee het afleggen van rekenschap door publieke personen en instanties. Een doel daarvan is om publieke inkomsten en uitgaven zichtbaar en controleerbaar te maken.

Deze cultuur van rekenschap wordt door de student in de late 15^e en het begin van de 16^e eeuw onderzocht. Het vergelijken van de bronnen uit de archieven van de twee instanties die controleerden of de zaken in orde waren, zowel in Schotland als in onze contreien, levert een toevoeging aan de bestaande historiografie: waar de Schotten bekend stonden als archaïsch en inefficiënt terwijl een en ander hier zeer innovatief zou zijn, blijkt uit de vergelijking dat dit beeld eigenlijk genuanceerd moet worden. Zo leidt het gebruik van een nieuwe methode, in dit geval de vergelijkende methode, tot vernieuwde inzichten. Door een overtuigende analyse van de instituten, praktijken en persoonlijke relaties die in de prachtige bronnen te vinden zijn, wordt een levendig beeld geschept van een historische fase in de cultuur van het afleggen van rekenschap.

En zo hebben jullie van mij alleen nog de naam van de winnaar tegoed: Gefeliciteerd Maurits den Hollander (Robert Stein)!

Leiden, 5 september 2017

Kim Beerden (voorzitter), Felicia Roşu en Bart van der Boom